

MEĐAĐŽER NOVOG KOVI

Menadžer kvantnog doba

Da pogodimo: život kakav danas živite niste ni približno očekivali prije desetak godina? Roditelji vas ne razumiju? Događaji otprije samo tri ili četiri godine čine vam se kao prдавna povijest, a odustali ste od pokušaja predviđanja onoga što bi se moglo dogoditi za godinu ili dvije? Ne očajavajte. S vama je sve u redu. Niste jedini koji se sve teže snalaze, a odgovorno tvrdimo da će biti sve gore. Ili bolje? Ovisi samo o vama...

Piše: **Srdan Roje**

Što je uopće za vas “menadžer”? Osoba u poslovnom odijelu s telefonom u ruci? Direktor? Preplaćeni tiranin koji bezočno prisvaja plodove tuđeg rada gazeći po leševima? Možda. U nekom užem smislu riječi donekle bismo se čak i složili. No otkrit ćemo vam tajnu: svi smo mi menadžeri. Svojih života, svoje vlastite, privatne, osobne realnosti. U nekim smo, ne tako davnim vremenima, još i imali pravo na alternativu: gurnuti glavu u pijesak, pustiti struji da nas nosi i odmahivati rukom na sve dobrohotne pokušaje uvjeravanja kako bi nam bilo bolje da što prije preuzmemo stvar u svoje ruke. S time je gotovo. Izbora više nema. Evolucija je neumoljiva. Prilagodi se ili stani u red za istrjebljenje.

Pretpostavljamo da je u vašem rječniku “menadžer” neka vrsta direktora: osoba koja upravlja idejama, proizvodima, novcem, konceptima, ljudima, njihovim radom i ostalim potrebitim resursima kako bi koordinirala stvaranje nekog oblika nove vrijednosti. Dakle, pojam menadžera ima ekonomski kontekst, a ekonomija je prvenstveno društvena disciplina – budući da je cijena svakog proizvoda, pa čak i vrijednost novca kao takvog, gotovo isključivo ovisna o stavu većine. Proizlazi da je za osobni ekonomski, a samim time i menadžerski prosperitet, ključna analiza društva i vrijednosnih temelja na kojima se ono bazira.

Sada, više nego ikada. Zadnjih su godina stvari na ovom polju potpuno uskovitlane. U tijeku je nevidljiva revolucija, globalna promjena kakva se do sada u povijesti dogodila samo jedanput. Prethodna je trajala stoljećima i bila krvava. Ovaj put, srećom, ne očekujemo istu razinu nasilja, ali nećemo vam lagati – prijelazno će razdoblje za mnoge biti vrlo bolno. Želimo li shvatiti potrebe današnjice i izazove budućnosti, vratit ćemo se u prošlost. Davnu prošlost. U prapočetke civilizacije.

U početku bijaše riječ.

Svemir kao rukotvorina

Tisućama je godina osnovna premisa većine društvenih uvjerenja bila da je svijet, svemir i sve u njemu stvorio nekakav Bog. Ovisno o tome kamo dođete i koga pitate, Stvoritelj ima različita imena. Proces nastanka u nekim je kulturama bio trenutani (podrazumijevan), a negdje trajao točno sedam dana. Negdje je za sve zaslužan jedan i jedinstven svemoguć Bog, a negdje cijela plejada manjih i većih božanstava s jasno podijeljenim resorima djelovanja. Svi ti dodatni detalji nisu bitni.

Ključno je samo uočiti da u središtu ranih pokušaja pojašnjenja procesa Kreacije redovito sjedi Veliki Majstor, koji je – baš kao što drvodjelac od stabla napravi sjedalicu – na neki način stvorio i oblikovao svijet te dekretom donio pravila po kojima se on ponaša. Ukratko: svemir je jedna velika Stvoriteljeva rukotvorina, baš kao i zakoni po kojima se sve oko nas ravna.

Tipično, dobri će se među nama nakon smrti susresti sa Stvoriteljem i dobiti priliku iz prve ruke, na nebeskom simpoziju sa Stvoriteljem kao počasnim predavačem, saznati zašto su stvari takve kakve jesu. No dok smo na Zemlji, živi i (relativno) zdravi, ne moramo se brinuti oko detalja. Stvoritelj je već sve postavio na noge i aktivno nadgleda vlastitu Kreaciju. Na nama je samo da mu udovoljimo. Pokušavate li proniknuti ili promijeniti Njegova pravila, prilagoditi Njegovu volju ili tražiti načine da sve skupa elegantno ignorirate i smislite načine kojima biste izveli nešto što nam Stvoritelj očito nije imao namjeru omogućiti (letjeti, na primjer)... eh, to nije baš društveno popularno. Tvrdite da se Zemlja vrti oko Sunca ili da je čovjek rezultat prirodnog procesa evolucije, a ne svjestan dio Stvoriteljeve nakane? Sretno. Bez obzira na količinu neoborivih dokaza kojima raspolažete, izazivati Stvoritelja na dvoboj počesto bijaše društveno pogibeljno.

No malo-pomalo, dugotrajno i bolno, Znanost je odnosila pobjedu. Najviše stoga što je praktičnija, korisnija i upotrebljivija. Omogućuje predviđanje. Smanjuje strah od nepoznatog i omogućava pravovremenu reakciju. Mnogo je bolje u srijedu znati da će za tri dana pljusnuti kiša jer se “atlantska naoblaka premješta prema istoku”, nego se probuditi u subotu i nemoćno promatrati potop.

Svemir kao glupi automat

I tako je, korak po korak, Znanost s trona svrgnula Stvoritelja. Newton je objasnio gravitaciju, Kepler izračunao brzinu kretanja planeta, Maxwell definirao elektromagnetizam, velika su se otkrića nizala sve brže i brže. Čak i ako još uvijek nemamo sve odgovore, znamo da je to samo pitanje vremena. Znanost još uvijek nije u stanju iz osnovnih neživih elemenata stvoriti život ili objasniti kako je točno Svemir nastao, pa na tim poljima Stvoritelju još uvijek ostavljamo nešto prostora za djelovanje, no ideja je jasna: čak i ako Stvoritelj jest kreirao pravila, dokle god su ona predvidljiva i nama dobro poznata – više ga ne trebamo. Veliki je Majstor odradio svoje i otišao. Na nama je red. Objektivno ćemo sagledati svaku stvar, sjeckati

je na sve sitnije i sitnije pojedinačne, odvojene komade, i kad jednom budemo za svaki djelić u detalje znali kako radi, shvatit ćemo i cjelinu. “Objektivnost”, “dedukcija” i “analitičnost” vladaju.

To je mentalna slika svijeta koja danas prevladava u našem društvu. Svijet je “objektivan” i “materijalan”. Stvari su takve kakve jesu samo zato što određene materije imaju određene karakteristike koje se ponašaju na jasan i predvidljiv način. Ako je zakazao motor automobila, zasigurno za to postoji objektivan razlog. Pao avion? Ista stvar. Dva i dva su četiri. Onaj tko većem broju ljudi otme više novca – bit će bogatiji. Promatrali vi neki događaj ili ne, molili se, nadali, brinuli ili ne radili ništa od toga – rezultat će biti isti. Uvijek postoji točan odgovor. Najbolja strategija. Pobjeđuje onaj koji bolje upozna pravila i pametnije ih upotrebljava kako bi stekao prednost nad prirodom i drugim ljudima. Stvoritelj je konceptualno odbačen, a svemir je puki glupi automat koji, poput kakve stare videoigre, slijepo i predvidljivo prati nekoć davno određena, fiksna i nepromjenjiva pravila igre.

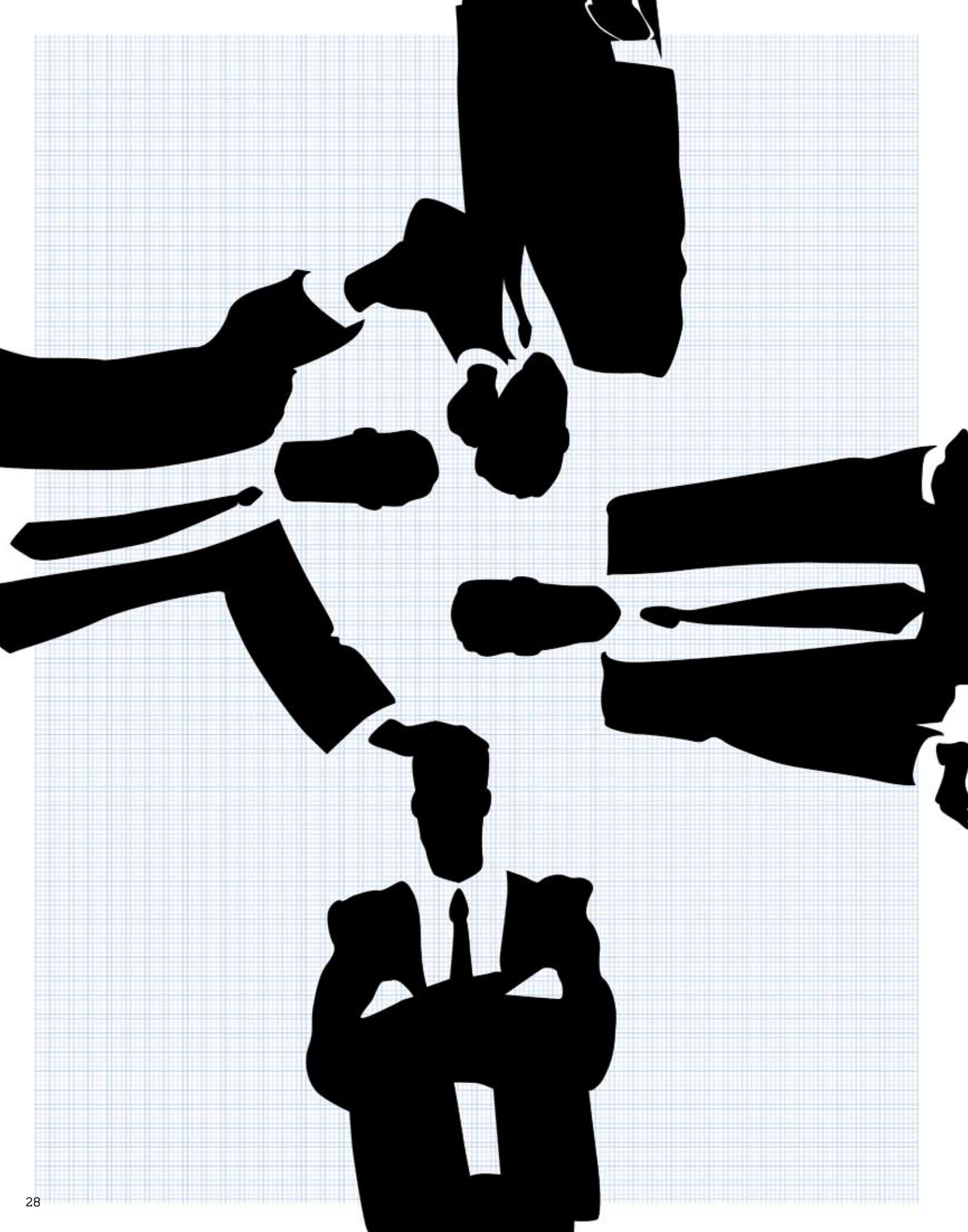
Nije li to divno? Tako opuštajuće predvidljivo.

Ostaje samo jedan problem: ako Znanost stalno napreduje i omogućuje nam da sve preciznije predvidimo ishode različitih događaja, zašto nam svijet sve više izmiče kontroli? Stoljetne društvene strukture pred nosom nam se raspadaju, spajaju, nestaju i pomiču, ljudi su sve zbunjeniji i nesretniji, a tjeskoba galopira. Umjesto da je svijet sve transparentniji, sigurniji i predvidljiviji, opći je dojam da je proces upravo suprotan! Gdje smo pogriješili?

Samo su dvije mogućnosti: ili (1.) još uvijek nismo pohvalili sva pravila i parametre okoline, ili (2.) svijet jednostavno – nije objektivan. Kladite se na ovo prvo? Nastavite onda razvijati sve snažnija računala za sve preciznije simulacije i predviđanja meteoroloških promjena, vrijednosti dionica, tržišta nekretnina i rastućih kineskih rezervi zlata. I ne brinite, još uvijek ste u većinskom, ali bojimo se, dugoročno gledano – gubitničkom taboru. Pitajte se tko ima moć zabiti svemogućoj Znanosti glogov kolac u srce? Ironično, ali istinito: nova vrsta Znanosti. Kvantna fizika.

Kvantno doba

Dobro došli u svijet čudniji od Alisinog, koji se nalazi apsolutno svuda oko nas i u nama. Sve što trebate napraviti da biste ušli u potpuno kvantno ludilo jest nastaviti raditi ono što Znanost najbolje radi: sjeckati i sjeckati

objekte u sve sitnije komadiće, dok u jednom trenu ne dospijete do samog atoma. Interes za proučavanjem najmanjih građevnih elemenata svijeta je logičan: svojstva koja uočimo u ovoj domeni jamačno će se na neki način preslikati i na sve veće strukture koje ih sadržavaju. Kao što je dvorac napravljen od plavih LEGO kockica i sâm iste boje.

Pa ipak, prije nego što pokucate atomima na vrata – pripremite se na iznenađenja. U kvantnoj fizici, odnosno fizici koja se bavi seciranjem i proučavanjem atoma i drugih još sitnijih čestica, objekti iz nekog čudnog razloga nisu jasno unaprijed određeni. Objekti su vjerojatnosti. Na neki čudan način izgleda kao da nisu precizno određeni, nego predstavljaju različite vjerojatnosti, mogućnosti i opcije. “Mogućnosti”, kažete vi? Mogućnosti čega?

Pogrešno pitanje. Pravi je upit “koga”, a ne “čega”, jer odabir – radite vi! Promatrač. Isti onaj kojeg “objektivna” znanost tako rado naziva “pasivnim”. Kvantna je fizika neopisivo kompleksna, ali u najkraćim crtama finalni je zaključak sljedeći: dok mirno sjedimo i ne obraćamo pozornost ni na što, oko nas se prostiru valovi mogućnosti. Čim na neku od tih mogućnosti obratimo pozornost, usredotočimo se ili pomislimo na nju (!), val mogućnosti se raspada i poprima fiksni oblik – i to baš onaj koji ste odabrali. Budući da se to događa sa svim najsitnijim česticama od kojih je svijet sazdan, logičan je zaključak da ni svijet u cjelini ne može biti potpuno objektivna – jer ga oblikuje sam promatrač. Svakog dana, svakim trenutkom, svakim pogledom, idejom, emocijom, intuicijom ili mišlju kreiramo svjesno i potpuno osobno iskustvo, raspadajući kvantne valove različitih mogućnosti i pridajući im konkretne oblike. I tko je onda Stvoritelj? Vi. On. Ja. Oni. Svi mi zajedno, i svi mi istovremeno!

Mislite da smo poludjeli? Ne krivimo vas. I Einstein se opirao ovim idejama, a svoje je primjedbe na valni svijet sazdan od vjerojatnosti prekrasno sažeo u poznatoj rečenici “Bog ne kocka”. Richard Feynman, dobitnik Nobelove nagrade za kvantnu elektrodinamiku, javno je priznao da “nitko ne razumije kvantnu mehaniku”. Pa ipak, istina je neumoljiva, a Znanost nam iz dana u dan donosi sve više i više dokaza koji samo upotpunjuju našu novu, kvantnu sliku svijeta.

Pretpostavimo na trenutak da je ovo točno. Kakav bi bio svijet ako doista ne postoji čvrsta granice između objektivnog i subjektivnog? Što je s odvojenim objektima, koliko su oni doista neovisni jedan od drugog ako ih prožimaju isti kvantni valovi mogućnosti? Ako nisu odvojeni, nego su doista dio jedne te iste cjeline koja ovisi o tome čemu vi i vaš susjed, prijatelj, kolega, prodavačica, neznanac i policajac pridaju pozornost, kakvog smisla ima biti pohlepan, bahat, sebičan i neugodan prema okolini? Kome doista kradete i kome se stvarno osvećujete ako tim odabirom istovremeno trujete sustav čiji ste integralan dio? I zašto odmah pada na pamet usporedba s uriniranjem u bazen u kojem plivate?

Nemoguće je ovo shvatiti u potpunosti na općoj, apstraktnoj razini. Previše je uvrnuto i nevjerovatno. Stoga možda radije razmislite o tome na mnogo jednostavniji, posljedični način: kako god da se odlučite ponašati, kako god

da se poželite prema svijetu postaviti, taj će vaš stav predstavljati osobnu sliku prema kojoj će svijet na vas reagirati. Što god da odlučite biti, okolina će to prihvatiti kao činjenicu. Time oblikujete odnos okoline prema sebi ili, ako baš tako želite, kreirate vlastitu realnost koja sama sebe učvršćuje i postaje novi “prirodni zakon” vašeg osobnog doživljaja. Vrijedi i na društvenoj razini: ako je većina ljudi pohlepna – svijet je pohlepan, jer svijet predstavlja odraz kvantnih odabira i mentalnog fokusa većine, pa pohlepa postaje društveno sveprisutna. I suprotno, kad bi se prema pohlepi većina odnosila s istim prezirom i gađenjem koji gajimo prema (recimo) ideji robovlasništva, kvantni val nositelj pohlepne opcije nikad se ne bi materijalizirao.

Ovakva slika svijeta predstavlja fundamentalnu promjenu društva i događa se – sad i ovdje. Nitko od nas nije žrtva okoline. Svi smo mi Stvoritelji najprije osobne, a samim tim i zajedničke realnosti. Nemoguće? Shvaćamo vaš pogled: pa ja sam tek jedan mali beznačajni stvor na sitnom kamenčiću koji se vrti oko jedne manje zvijezde na rubu jedne od beznačajnijih galaksija ovog pregolemog Svemira. Stvarno? Citirat ćemo vam jednog zanimljivog čovjeka: “I kad vjerujete da možete, i kad vjerujete da ne možete – uvijek ste u pravu”. Einstein? Gandhi? Ne. Henry Ford. Menadžer, ne filozof ili fizičar. Gandhiju pak možemo zahvaliti ništa manje kvantnu misao: “Budi promjena koju želiš vidjeti u svijetu”. Oni su shvatili koncepte Kvantnog doba. Do njih su došli iskustveno i intuitivno, a kladimo se da nisu niti slutili da će ih u tim razmišljanjima jednog dana podržati i perjanica “objektivne” Znanosti – fizika.

--- * ---

I kakav je onda menadžer novog kova? Kvantan. Ne želite preuzeti odgovornost za svoj život i postupke? Žao nam je, nemate izbora. Nikad ga niste niti imali, samo toga niste bili svjesni. Znanost je to nepobitno dokazala. Cijeli svemir ovisi o tome da vi osobno, odmah, sad i iz ovih stopa počnete donositi prave odluke. Prestanite cendrati, pronalaziti izgovore, žaliti se, prigovarati i gledati na posao ili bilo koji drugi dio vlastitog života kao na nužno zlo! Niste žrtva, nego Stvoritelj. Svoje realnosti, svojeg života, svojeg svemira. Prestanite se skrivati. Dignite glavu, udahnite duboko, nasmiješite se i započnite proces aktivne ko-kreacije; zajedničkog Stvaranja boljeg svijeta današnjice.

Pazite, današnjice – ne sutrašnjice! Počnite odmah, a ne u ponedjeljak ili prvog u sljedećem mjesecu. Već nas od sutrašnjeg dana dijeli nekoliko stotina ili čak tisuća kvantnih odabira svakog od nas od šest-sedam milijarda ljudi na planetu, pa samim time sutra ne postoji – jer ga još nismo stigli napraviti! Sadašnji trenutak traži vašu pažnju. Uključite mozak, počnite misliti, birati, djelovati, opažati, napravite ga boljim, nezaboravnim i neponovljivim – za sebe i za sve nas zajedno.

Privatno ili poslovno, osobno ili društveno, izvana ili iznutra, ja ili mi, gore ili dolje – potpuno je svejedno. Hijerarhije padaju, razlike blijede, a granice nestaju. Proces je započeo i nezaustavljiv je. Menadžeri smo svi, a izbori su samo i isključivo vaši.